ותו אי ס"ד כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער °כר"ל [א]דאמר [א]כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה ור"א מאי טעמא יליף מראשו [ב]דתניא [1]ראשו מה ת"ל לפי שנאמר גבי נזיר [2]תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן [ג]ת"ל ראשו ממאי דלמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני מצוה קעביד וכי תימא תער למה לי למימרא דאפילו בתער ס"ד אמינא הואיל וגבי נזיר כי עביד בתער מיחייב גבי מצורע נמי ליחייב קמ"ל דלא אי סלקא דעתך כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד מדלא כתב תער כר"ל ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה מיבעי להו למידחי לאו דהקפה דתניא [3]לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן [ד]ת"ל ראשו למה לי למכתב ראשו ותיפוק ליה מזקנו דתניא [ה]זקנו מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כן ת"ל זקנו למה לי למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו צריכי דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו הוה אמינא [ו]הקפת כל הראש לא שמה הקפה להכי כתב רחמנא ראשו
ואי

ותו אי ס"ד דכי עביד. מצורע במלקט וברהיטני שפיר דמי וזקנו להתיר תער הוא דאתא אדרבה מדלא כתב ביה תער (א) הוה אמינא דבתער לא מישתרי כלל מדלא כתיב תער במצורע ואמינא לך כר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא כו' ה"נ במצורע ליגלח במלקט וברהיטני וליהוי מקיים וגילח את כל שערו וקא [א]מוקים ללא תעשה דופאת זקנם לא יגלחו בתער דלא אסרה תורה [ד]הקפת הראש אלא בתער שמע מינה דלהכי איצטריך זקנו למישרי תער במצורע ולמימרא דבתער אין במידי אחרינא לא דומיא [ה]דהקפת ראש דקאתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה לאו [ו]דהקפה לפי שאינו יכול לקיים את שניהם. ור"א אית ליה ג"ש וקסבר מלקט ורהיטני נמי עבדי גילוח והוי נמי גילוח שיש בו השחתה ומש"ה כי ליקטו במלקט ורהיטני גבי [ז]הקפה חייב וה"נ מפרש במסכת מכות בפרק אלו הן הלוקין [ח]: **ור"א מאי טעמא.** כלומר הואיל ומוקמית להא דתני לעיל דמצורע יליף מדינא כר"א דבתער אין במידי אחרינא לא מאי טעמא אי מדינא הא איכא למיפרך כדלעיל [ט] מה להלן השוה שכהן כו': **יליף מראשו.** דכתיב לגבי מצורע וגילח את כל שערו ואת ראשו: **ראשו מה ת"ל.** והלא כתיב שערו וראשו בכלל שערו הוא אלא לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו (ב) ת"ל וגילח את ראשו בתער כמו שאמרתי לך גבי נזיר ור"א סבר לה כרבי יונתן דאמר לעיל (דף לט:) דגבי נזיר לא מיחייב אלא בתער ובמידי אחרינא לא (ג) ה"נ האי דאסירי גבי נזיר מישתרי גבי מצורע ומאי דלא מיחייב ליה גבי נזיר כגון מלקט ורהיטני לא שרי במצורע: **וכ"ש תער למה לי.** וכי תימא למה לי למיכתב במצורע ראשו ליליף מתער לא יעבור על ראשו האמור לגבי נזיר למישרייה במצורע ואפילו בתער: **סד"א הואיל וגבי נזיר כו'.** לא לעולם אימא לך דמצורע בתער אין במלקט וברהיטני לא דאי ס"ד דכי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד (ג) הוה אמינא דבתער כלל לא משום דלא כתיב ביה תער וכדר"ל כו' והכא (ד) כיון דאפשר לו לקיים את שניהם עביד במלקט ורהיטני לקיים מצות עשה דוגילח את כל שערו וליקיים נמי לא תעשה דלא יעבור תער דלא אסרה תורה א] הקפת הראש אלא בתער ואימא דבתער כלל לא קמ"ל אלא לאו שמע מינה [י]דאיצטריך ליה ראשו למישרי תער בנזיר מצורע למימרא דבתער אין מלקט ורהיטני לא ומש"ה אתי עשה דוגילח את כל שערו ודחי לאו דתער לא יעבור על ראשו לפי שאין אתה יכול לקיים את שניהם דמצורע שגילח במלקט ורהיטני לא עשה ולא כלום: (ה) ר"א לא מצי יליף במצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מזקנו דהקפה משום דקסבר ר"א גבי הקפה דאפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי ורבנן נמי לא מצו ילפי מצורע בתער ולא במלקט ורהיטני מראשו דנזיר משום דקסברי גבי נזיר כי גילח במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי כדאמרינן לעיל [מ.] לרבות כל המעבירין: **להכי כתב רחמנא ראשו.** לאשמועינן דאפילו הקפת כל הראש שמה הקפה:
ואי

לרבנן דטעון תער לתגלחתו ב] (נזיר) והכא אי לאו ק"ו דמנזיר לא אתי [להו] תער במצורע וי"ל דאפילו לא קים לוי דמצות נזיר בתער מ"מ שפיר ילפינן ק"ו מנזיר דדמי תגלחת דידיה פיאות דהקפת הראש דאיכא נהו לאו במקיף כמספרים כדמשמע בסמוך מצורע לא כל שכן שיהא מותר לגלח אף בתער וידחה לאו דהשחתת זקן אלא ע"כ קרא דזקנו אתא להטעינו תער ולא משחיתים אחרים: **ותו אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני.** דקיים מצות גילוח ע"כ קרא דזקנו לא אתא למימר דמצי עביד בתער מדלא כתיב תער פירוש בהדיא דמבעי לן למימר כדרשב"ל דאסור לעשות ולגלח בתער הואיל ויכול לקיים שניהם שיגלח במלקט ורהיטני או במספרים ולא ידחה לאו ג] דהשחתת זקן והיה להש"ס לומר לא שרינן תער מדלא כתב תער אלא הש"ס קצר הלישנא דנזיר לישנא קלילא ורגיל בכמה מקומות לקצר לשונו אלא ע"כ קרא דזקנו אתא לקובעו חובה ולהטעין תער למצורע דלא יצא ידי תגלחתו אלא בתער: **ורבי אליעזר.** דאמר אפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב [בפאות] זקן ומחייב בפאות דזקן אפילו בשאר משחיתין ושפיר איצטריך זקנו דמצורע דדחי לאו דהשחתת זקן והיינו נמי בשאר משחיתין מנא ליה תגלחת דמצורע דדוקא בתער יליף לה מראשו: **ראשו** מת"ל. ראשו דכתיב במצורע והלא כבר כתיב ברישא דקרא יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו מת"ל[2] לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו תוך ימי נזירותו יכול אף נזיר [מצורע] כך יהא אסור לגלח וכל שער[3] דקרא בשאר גופו ע"כ דאין לומר דעשה דוגילח דמצורע דחי לא תעשה דנזיר דתער לא יעבור על ראשו ועשה דגדל פרע שער ראשו ת"ל (שער) ראשו מיותר דאף נזיר ומצורע חייב לגלח בתער והאי דלא מוקי ר"א ראשו בראשו דכל אדם ולא בנזיר ולמדחי [לאו] דהקפה [גרידא] אי משום דס"ל הקפת כל הראש [לא] שמה הקפה אי משום דעשה דחי לא תעשה [גרידא] נפקא לר"א מגדילים כדבסמוך א"כ ראשו לא איצטריך אלא לראשו דנזיר אע"ג דאיכא לאו דתער לא יעבור ועשה דגדל פרע דמי להו עשה דוגילח מיתורא דראשו דכתיב במצורע והשתא נפקא ליה לר"א תער במצורע מנזיר למידי דאסר בנזיר להעביר תער על ראשו הטעין במצורע לגלח בתער והיינו דקא מהדר כברייתא דלעיל (דף מ:) למילף תער במצורע מלוים ונזיר מן דינא ולא אתי ליה וצריך הוא ללומדה מראשו [דנזיר]י ולעולם מנזיר ילפינן למצורע דטעון תער וס"ל[5] לר"א דנזיר לא לקי אלא בתער דוקא כר' יונתן דלעיל הילכך מידי דאסור בנזיר דהיינו תער הטעין ילאו במצורע כדמשמע [דאי] על שאר מעבירין נמי לילקי בנזיר אכתי לא ידעינן תער במצורע דאיכא למימר קרא דראשו לשאר מעבירין: **ופריך** כדלעיל דלמא אפילו במלקט ורהיטני נמי מצוה קעביד במצורע וכ"ת למה לי למישרי דאפילו בתער דסד"א כו' גבי מצורע נמי ליחייב כלומר גם כשיהיה הנזיר מצורע ד] קמ"ל ומשני אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני מצוה קעביד במצורע מדלא כתיב[6] היתר תער בפירוש לא[7] לדחי עשה דמצורע לא תעשה דנזיר שהרי אפשר לקיים שניהן וק"ק אמאי לא מסיק נמי הכא לשינויא דלעיל לשתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה נזיר דאיסורא קעביד כו' וי"ל דהכא איכא למימר דשאני נזיר דליכא אלא חד לאו דהקפת ראש ולכך דמי ליה תגלחתו דנזיר אבל נזיר מצורע אית ביה תרין לאוין לאו דנזיר דתער לא יעבור ולאו דהקפת הראש ולכך לא ידחה עשה דמצורע להנך תרי לאוין ועוד עשה דגידול פרע ועוד תירץ הר"ס דלמאי דבעי למימר פרק ב' נזירין (לקמן דף נח.) אהך ברייתא דראשו דהקפת כל הראש לא שמה הקפה אפילו חד איסורא ליכא בנזיר במקומו[8] פאת הראש וליכא למימר ק"ו מנזיר דהתם ליכא מו שום דחיה: **ורבנן.** דנפקא להו לתגלחת דמצורע בתער מזקנו כדלעיל ראשו למה לי דכשלמא לר"א איצטריך ראשו למילף מיניה לתגלחת דמצורע בתער אלא לרבנן למה להו ראשו: **מיבעיא** להו למדחי לאו דהקפה: דתניא לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן. והא דכתב וגילח את כל שערו [תוך] מפאת הראש או כשמילט פאת ראשו ת"ל ראשו מיותר דכתיב במצורע לאשמועינן

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ו ופ"ו מהל' נזירות הלכה טו:
נט ב מיי' פ"ו מהל' נזירות שם:
ס ג מיי' פי"א מהל' טומאת צרעת הל' א סמג עשין רלו רלז:

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: ויקרא יד ט
2. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
3. לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

◆

מוסף רש"י

אם אתה יכול לקיים את שניהם. כגון לבן דפשתן בסדין מקיים עשה דציצית ולאו דכלאים (מנחות מ.). **ואם לאו.** כגון תכלת דלאי אפשר בשל פשתן, יבא עשה, דציצית וידחה את לא תעשה (שם). **ראשו מה ת"ל.** בראשו למצורע נמי קאי (יבמות ה.). **יכול אף נזיר מצורע כן.** כשנטהר מצרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו (לקמן נח.).

◆

פי' הרא"ש

ותו אי ס"ד אי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער כר"ל. כלומר אי לאו עיקר מצוה בתער לא דחי לאו דהשחתת זקן כיון דאפשר לקיים שניהם כדר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את ל"ת. אלא ע"כ מדאצטי' זקנו לומר דדחי א"א לקיים מצות תגלחת מצורע אלא בתער. ור' אליעזר מאי טעמא מהיכא יליף דתגלחת מצורע בתער דמזקנו לא מצי למילף דהשחתת זקן שייכא אף בשאר מעבירים: ראשו מה ת"ל מאחר דכתיב במצורע כל שערו מה הוצרך לפרוט ראשו: יכול אף בנזיר מצורע כן. לא יגלח ראשו: ת"ל ראשו ולק' ריש פ' ב' נזירים דייק תלמודא אמאי לא מוקמינן ראשו למדחי לאו דהקפת ראש כל אדם דלית ביה אלא לאו גרידא וכנ"ל לאוקומי לנזי' דאיכא תרי לאוי. ומדאצטריך ראשו למדחי לאו דנזיר אלמא תגלחת מצורע דוקא בתער ד"א לא מיחייב בנזי' בשאר מעבירי': למימרא אפילו בתער. אם ירצה:

מצורע נמי מיחייב. אם הוא נזי': ומשני אם איתא דאין תגלחת מצורע דוקא בתער לא דחי כיון דאפשר במלקט ורהיטני ולקיים שניהם כדר"ל: ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה. כיון דמזקנו ידעינן דתגלחת מצורע בתער: מבעי להו למדחי לאו דהקפה. יכול אף מצורע כן ונקיט קרא דכל שערו הכי דגמרנן פאות ראשו. ותיפוק לי מזקנו דשמעינן מיניה דעשה דוחה את ל"ת: צריכי דאי כתיב זקנו ולא כתיב ראשו ה"א הקפת כל הראש לאו שמה הקפה. דעיקר איסור הקפה בנוטל פאות הראש ומניח שאר הראש דהיינו משוה צדעיו לאחורי אזניו להכי כתב רחמנא ראשו למידק

מסורת הש"ס

א) שבת קלג. לקמן נח. יבמות כ: מנחות מ., ב) לקמן נח. יבמות ה., ג) [לקמן נז: נח.], ד) גי' א"מ השחתת זקן, ה) גי' א"מ השחתת זקן, ו) גי' א"מ דהשחתה, ז) גי' א"מ השחתה, ח) [דף כא.], ט) [דף מ סע"א], י) גי' א"מ לגבי מצורע.

◆

נוסחת הריב"ן

א) מקיים נמי: ב) יכול אפילו נזיר מצורע כן שלא יעבור תער על ראשו ת"ל כו': ג) מדאצטריך:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותו אי וכו' מדלא כתב ביה תער אמינא כצ"ל ותיבת הוה נמחק: (ב) ד"ה ראשו וכו' וה"נ ההוא גילוח דאסירי גבי נזיר: (ג) ד"ה סד"א וכו' מצוה קעביד אמינא כצ"ל ותיבת הוה נמחק: (ד) באו"ד והכא נמי כיון דאפשר וכו' דלא אסרה תורה בנזיר אלא בתער ואימא דבתער כלל לא אלא לאו כצ"ל ותיבת קמ"ל נמחק: (ה) באו"ד ור' אליעזר לא מצי יליף דמצורע וכו' המעבירין הס"ד ואח"כ מ"ה ורבנן האי ראשו וכו' מן התורה הס"ד ואח"כ מ"ה להכי כתב וכו' הקפה הס"ד:

◆

גליון הש"ס

גמ' כר"ל דאמר. עיין תשובת שאגת אריה סי' טו:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה סד"א וכו' דלא אסרה תורה הקפת. תי' הקפת נמחק וצ"ל גילוח. א"מ ויעוי"ש:
ב] תוס' ד"ה (דף הקודם) דמצוה דטעון תער לתגלחתו כולה נזיר כצ"ל:
ג] ד"ה ותו אי ס"ד וכו' ולא ידחה לאו כהשחתת זקן ומש"ה היה כצ"ל:
ד] ד"ה ופריך כדלעיל וכו' קמ"ל. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ומשני וכו' מדלא כתיב היתר תער בפירוש. כ"כ עי' א"מ:

◆

הגהות התוספות

1. צ"ל לן. 2. צ"ל מת"ל ראשו. 3. צ"ל שערו. 4. תיבת דנזיר נמחק. 5. צ"ל דס"ל. 6. כאן חסרים טעות המתחלפות ונשמטו כמה תיבות בדפוסים שלנו וצ"ל מדלא כתיב תער כדרשב"ל. כלומר יאסר לו לגלח בתער כיון דלא כתיב היתר תער כו'. כן הוא בס"י. 7. בס"י ולא. 8. צ"ל במקיף.